

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zemědělská fakulta

Hodnocení bakalářské práce - oponent

Studijní program:

Studijní obor:

Akademický rok:

Název práce: Druhová determinace peří ptáků na čelenkách původních obyvatel Amazonie

Student: Tereza Pachtová

Katedra:

Vedoucí práce:

Oponent: Mgr. Ludmila Škrabáková

Pracoviště oponenta: FHS UK, Praha

	Hlediska	Stupeň hodnocení						Nelze hodnotit
		A	B	C	D	E	F	
1	Splnění požadavků zadání		X					
2	Aktuálnost a odborná úroveň práce				X			
3	Práce s daty, informacemi a odbornou literaturou					X		
4	Vhodnost metodiky řešení		X					
5	Využití metod zpracování výsledků		X					
6	Interpretace výsledků, diskuse					X		
7	Formulace závěrů práce		X					
8	Odborný přínos práce a její praktické využití			X				
9	Přesnost formulací a práce s odborným jazykem				X			
10	Formální úprava práce a jazykové zpracování			X				

Hodnocení vyznačte **X** (slouží pro stanovení výsledné klasifikace)

Konkrétní připomínky a otázky k obhajobě (pro rozšíření lze použít samostatnou označenou přílohu):
viz. příloha Posudek oponenta Škrabakova Ludmila

Závěr: Závěrečnou práci doporučuji obhajobě (ANO/NE): ANO

Navrhovaná výsledná klasifikace práce (slovně):

velmi dobře

(výborné, velmi dobře, dobře, nevyhově/a)

Datum

Podpis oponenta

27.4.2012

Škrabáková Ludmila

PŘÍLOHA

Posudek bakalářské práce

Druhová determinace peří ptáků na čelenkách původních obyvatel Amazonie

Autorka: Tereza Pachtová

Oponent: Ludmila Škrabáková

Splnění zadání a metodika

Zadání práce bylo prakticky splněno, přičemž předpokládám, že makroskopické zkoumání prováděla sama autorka, což není z v trpném rodě popsané metodiky zcela jasné. Dále není zjevné, jak probíhaly konzultace s odborníky ze ZOO Praha, a zda uvedenou cizojazyčnou literaturu používala jako zdroj autorka, konzultanti nebo všichni společně. Zároveň se domnívám, že jsou i jiné metody určování druhů ptáků z peří než pouhé ohledání okem, které mohou být přesnější a odhalit více. Zajímalo by mě, proč jich autorka nevyužila, případně je nepopsala a neuvedla, proč je neuplatnila. Možná by pomocí nich zjistila to, o co se snažila, ale neuspěla. Například na straně 37 uvádí, že prachové peří je vizuálně těžko druhově určitelné. Proč pro jeho určení nezkusila jinou metodu?

Přestože v metodice píše, že "byla snaha určit, zda hodnocené peří bylo z adultního nebo juvenilního jedince, jestli bylo získáno z živého, či mrtvého ptáka (podle konce pera), popř. pohlaví, zda mohlo být peří získáno z jednoho, nebo více jedinců" (str. 30), tak ve výsledné tabulce snaha není příliš patrná. Juvenilní jedinec je uveden jednou, subadult také jednou, pohlaví opeřence jsou určena pouze u pěti hoků, u ostatních hoků a dalších druhů ne, a není tam ani jediná zmínka či poznámka o tom, zda byl pták mrtvý nebo živý. Grafy zohledňují pouze taxonomické určení (poměry výskytu peří na předmětech jednotlivých řádů a druhů) a tabulka kromě určení u některých položek navíc druh/typ peří, což mi přijde málo. Z výzkumu se dalo vytěžit víc.

Nikde jsem v práci nenašla zohlednění předešlých poznámek, které autorka měla k dispozici jak uvádí v metodice (str. 30) a mohu se jen domýšlet, zda a jak s nimi autorka pracovala. Zmínka o práci s nimi ve čtenáři vzbudí zvědavost, ale nic víc se o nich nedozví, ve zbytku práce se po nich slehne zem. Jaké to byly poznámky a pokusy o určení? Nebylo by vhodné je přiblížit, uvést kdo je dělal, s jakou kvalifikací, a případně s nimi polemizovat?

Práce by byla přínosem, kdyby byla pečlivěji vypracována, s pokud možno saturovanou rešerší odborné literatury na dané téma, a pokud by měla přidanou hodnotu, např. v tom, že vzhledem ke studijnímu oboru "Biologie a chrana zájmových organismů" by opravdu zohlednila či alespoň v závěru uvedla statistiky a grafy použití ohrožených druhů, případně se snažila opravdu zjistit, zda bylo peří získáváno převážně ze živých či mrtvých ptáků, což by vypovědělo něco i o lovu, domestikaci a tím pádem ekologii. Možné by bylo toto hodnotit také na časové ose (vzhledem k tomu že poskytnutý etnografický materiál pocházel z období od 18. do 20. století), což by podalo zprávu o úbytku či hojnosti daných druhů. Na to byl ale poskytnutý etnografický materiál příliš malý a uznávám, že toto nebylo zadáním práce, a proto to do celkového hodnocení nezahrnuji.

Dalším nedostatkem je, že z výsledků se čtenář sice dozví, peří jakých ptáků je použito na jakých předmětech, ale již se nedozví, které konkrétní peří na daném artefaktu patří kterému druhu, pokud je na něm použito peří z více druhů (obzvláště u zaměnitelných druhů, jejichž peří není možné okem rozpoznat). Navíc v 21 případech ze 109 je druh určen pouze přibližně nebo je určen pouze rod nebo řád (což je téměř 23 %, tedy 1/5 zkoumaného materiálu). Možná by stálo za to práci rozvést a uvést u každého předmětu fotografii, dataci (je-li k dispozici) a popis, aby práce měla význam pro Náprstkovo muzeum. Kdyby se toto zkombinovalo s etnografickými a biologickými daty, bylo by možné vyvodit další závěry.

Formální a jazyková stránka

Formální stránka práce (struktura, grafická úprava, citace, členění kapitol a jejich návaznost - až na to, že v práci je dvakrát kapitola 4.2., jak v obsahu, tak v textu) je víceméně v pořádku, s jazykovou je to podstatně horší - je znatelný nedostatek času a pozornosti. V práci najdeme gramatické chyby, překlepy, neobratné formulace, nesmyslná slovní spojení (např. v povodí pramene), opakování slov, přeskokování z minulého do přítomného času nebo z jednotného do množného čísla. Styl je kostrbatý, na mnoha místech jsou věty krátké, jakoby sekané, divně formulované a občas nedávají smysl (str. 25: "Hnízda poznáme podle kuželovitých hnízd z bahna.").

Nepozornost a nedostatečná kontrola jsou patrné i v tom, že někdy nejsou latinské názvy ptáků kurzívou, jindy jsou kurzívou i české názvy nebo celá slovní spojení, někde je uveden pouze český název, někde jen latinský, jinde oba, jednou je číslo uvedené slovy, jindy číslovkou. Tyto formální chyby jsou patrné hlavně v tabulce, která potřebovala pečlivější úpravu. Proč je u arů anglický název a u ostatních opeřenců ne? Nebylo by od věci uvádět jména ve španělštině a portugalštině, případně v jazycích daných etnik (přestože to už by bylo nad rámec dané práce). V angličtině píšeme velká písmena v názvech - např. Yellow-and-blue Macaw, Yellow and Blue Macaw nebo Yellow-and-Blue Macaw (str. 14). Abstrakt v angličtině by rovněž potřebovat jazykovou korekturu.

Etnografická a ornitologická část

Etnografickou část práce nechci příliš kritizovat, neboť si jsem vědoma, že autorka není etnografkou. Přesto je zarážející, že použitá literatura je zcela nevhodná, nebyl učiněn jediný pokus obstarat si aktuálnější či odbornější zdroje. Autorka se mohla alespoň povrchně vzdělat a najít si definice kmene (dnes se spíše používají termíny etnikum/etnická skupina) a klanu, v čemž má evidentní chaos (např. str. 10).

Není pravdou, že informace o některých kmenech jsou pouze kusé (str. 8). V etnografické, antropologické, ale i další literatuře (a dokonce na internetu) nalezneme o daných etnikách poměrně dost dat - příkladem mohou být velmi dobře popsání Chívarové.

Je naprosto nevyhovující používat ve vědecké práci jako zdroje pouze neaktuální, 18 let starou ilustrovanou encyklopedii pro mládež (Zelený 1994), populárně naučnou literaturu (Šolc 1977) a mnoho let staré cestopisy (Frič, 1981 - první vydání 1943; Vráz, 1984 - první vydání 1900). Poslední dva zmíněné alespoň souvisejí s prací tak, že z Fričových a Vrázových sbírek mohou některé předměty pocházet (což by také nebylo od věci v práci uvést) a mají etnografický charakter, proto by bylo vhodné je do práce určitě zařadit, ovšem jako dobový zdroj a v případě, že Frič nebo Vráz hovoří o něčem, co se k tématu úzce vztahuje. Nelze je ale prezentovat jako faktické informace o daných etnicích, které jsou platné i dnes. Z toho důvodu jsou popisy etnických skupin neaktuální a navíc neadekvátní vzhledem k tématu práce. Pro ozdoby z peří není důležitá informace, že Bororové praktikovali kuváde, přestože to je nepochybně zajímavé, leda pokud by to mělo souvislost s péřovými ozdobami. Data o etnických skupinách by měla odpovídat tématu práce - k čemu jim sloužily dané artefakty, při jakých příležitostech je používali, kdo byl oprávněn je nosit a proč, jaká omezení je provázela, co vypovídalo použití konkrétního peří, barev a tvarů o jednotlivých nositelích/uživatelích/majitelích dnes etnografických objektů? Jak se vzhledem a ozdobami lišila jednotlivá etnika, co pro ně je/bylo charakteristické v souvislosti s předměty zdobenými peřím, a tak dále. Tak by se daly určit u jednotlivých členek třeba i jejich funkce nebo zda patřily náčelníkovi, šamanovi, lovcí, případně ženě a vydedukovat, jaké peří se používalo k jakým účelům. Možná by stálo za to více rozvést způsob lovu ptáků, nejen, že je to etnograficky zajímavé, ale souvisí to s mnohými dalšími faktory, jež by měly být zásadní pro obor, který autorka studuje - adaptace, ekologie, regulace (aby si zvěř/ptáky nevylovili), znalost prostředí, zvyků, prokreace daných druhů (př. různá období - jiná pravidla a způsoby lovu, různé druhy peří, odchytávání mláďat, tupé hroty - aby lovcí ptáka omráčili, ale nezabili

a nepoškodili peří). Ostatní informace mohly být pouze základní a stručné - kde indiáni žijí, kolik jich je, do jaké jazykové skupiny patří.

Na straně 13 autorka uvádí, že "kromě praktických účelů, jako například zabránění stékání potu do očí (Zelený, 1994) měly výrobky i funkci estetickou." Péřové ozdoby měly hlavně funkci kulturní - společenskou a náboženskou, o čemž se vůbec nezmiňuje, což je škoda, neboť by to bylo pro práci přínosem. Rovněž není jednoznačné, že by nošení peří bylo výsadou mužů, případně měla napsat u jakého etnika a proč a tuto informaci si ověřit. To nelze kategoricky tvrdit a zobecňovat na základě jednoho zdroje - ženy se také zdobily, například při přechodových rituálech.

Stejně jako v etnografické části mi v kapitole 2.4. (Zástupci ptáků, jejichž peří mohlo být použito) popisy ptáků připadají mnohdy nerelevantní. Bylo by vhodnější než na popis, který člověk najde v každém atlasu ptáků, se zaměřit více na popis související se zadáním tématu práce a odbornější informace, vyžadující hlubší rešerši ohledně možnosti využití jejich peří, zvyčích a životním cyklu ptáků souvisejících s použitím peří nativními obyvateli Amazonie. Jaká je interakce s danými etniky - př. jak a kdy je loví, zda je domestikují, hrají-li význam v jejich kultuře, mytologii, jaké peří je zajímavá a z jakého důvodu, atp...

Tyto souhrnné informace o možných čeledích, řádech a druzích (taxonomické zařazení, výskyt, velikost ptáků, rozpětí a délka křídel, počet vajec, obživa, zvyky, atp.) by se daly elegantně vyřešit přehlednou tabulkou a v textu by se autorka mohla věnovat relevantnějším poznatkům. Zabránilo by se tím také neustálému opakování stejných či velmi podobných vět u každého druhu. Působí to, že autorka "naháněla" stránky (15 stran ze 41 stran práce zabírá popis potenciálních ptáků!). Navíc by pro potřeby práce stačilo uvést ptáky, jejichž peří se na artefaktech nachází.

Využití dostupných zdrojů

Bakalářská práce by měla mimo jiné ukázat již poměrně pokročilou rešerši a práci s co nejrelevantnějšími zdroji, včetně aktuálních článků v odborných časopisech a publikacích, to i cizojazyčných, obzvláště v případě, že téma práce se týká Amazonie. Ideální stav je, když jsou data satureovaná, tzn. že si výzkumník sežene veškerou literaturu s tématem výzkumu související.

To autorka práce neprokázala. Naopak, literatura, ze které čerpala, má vědecko-populární, cestopisný či vyloženě zábavný charakter, případně se jedná o ilustrované encyklopedie určené spíše mládeži nebo obrazové atlasy ptáků (viz. Seznam použité literatury, str. 49-50). V textu nemá jedinou citaci z cizí publikace, pouze na straně 30 je 5 cizojazyčných knih, které byly použity při konzultacích s odborníky ze ZOO Praha, není ale jasné, zda s literaturou pracovala i autorka nebo pouze odborníci ze ZOO. Nepoužila přitom jako zdroj ani jednu z knih uvedených v zadání práce, což by kvalitě práce jistě pomohlo, obzvláště poslední dvě zmíněné.

Na straně 31 je uvedeno, že "práci je možno považovat za pilotní, v dostupné literatuře chybí potřebné údaje pro vzájemné porovnání." Aby byla práce pilotní, musí být kvalitní a nabízí se zde otázka: v jaké dostupné literatuře? V ilustrované encyklopedii pro děti? Jaké měla autorka údaje pro porovnání? Pokud vím, Šolcovy Indiánské historie se druhovou determinací peří nezabývají. Zvláště kapitola 4.2. (ta první z nich) je naprosto nedostatečná. Dostupné údaje o použití peří zjištěných druhů ptáků nenajdeme pouze v cestopisech Vráze a Friče a v Obecné ornitologii Veselovského.

Celkové hodnocení

Celkový dojem je takový, že práce byla psaná ve spěchu, bez či s minimální jazykovou korekturou, se zbytečnými informacemi, které zabraly místo podstatnějšímu sdělení. Rešerše a práce s odbornou literaturou na dané téma byla prakticky nulová, což vnímám jako zásadní

nedostatek. Víceméně se povedlo splnit praktickou část práce - samotné určování peří na daných předmětech, přestože výsledky mohly být dle mého názoru lepší a pečlivěji a detailněji prezentovány.

Vzhledem k nedostatečné teoretické přípravě a k tomu, že práce nebyla zasazena do aktuálního vědeckého kontextu, nejsou závěry nijak formulované. Výsledky jsou pouze suše sděleny, mají jen informativní charakter, a kromě tabulky a dvou grafů (graf č. 3 je pokračováním grafu č. 2 a měl by tak být označen) nedošlo k žádnému srovnání a jejich interpretaci, natož diskuzi. Není ani náznak toho, jak by mohly být použity či s nimi dále pracováno. Zadání práce mělo větší potenciál, kterého nebylo využito.

Přes veškeré výhrady práci doporučuji k obhajobě s klasifikací velmi dobře. Doufám, že autorka bude důslednější při zpracovávání diplomové práce, v které by mohla navázat na bakalářskou a téma rozvinout.

K obhajobě doporučuji, aby autorka přiblížila metodologii - podrobně popsala, jak postupovala, jak probíhaly konzultace, vyjádřila se k poznámkám, které již k předmětům byly a jež údajně použila, ale nijak nezmínila, a případně s nimi polemizovala. Může pohovořit o prakticko-technické stránce - jak se peří zkoumá, pozná, co se bere v potaz. Je makroskopická metoda dostatečná? Jaké jsou další metody determinace a proč jich nevyužila?

Dále požaduji, aby si autorka vybrala jedno ze zmiňovaných etnik, popsala jeho aktuální stav, životní prostředí a výskyt opeřenců v dané oblasti, a jak se odráží v jejich artefaktech obsahujících peří. K čemu jim ozdoby slouží, jak a proč je používají, jakým způsobem ptáky loví, a zda hrají roli v jejich kultuře. Důraz by přitom měl být na ekologii, ohroženost daných druhů, a jak se toto (např. kácení pralesa, úbytek ptáků, postup civilizace) odráží v artefaktech z peří. Chci, aby autorka prokázala schopnost vyhledat si vhodné zdroje (což je pro případnou vědeckou kariéru zcela nezbytné), práce s cizojazyčnou literaturou a umění vyhledané informace správně použít a zpracovat. Při obhajobě necht' předložit seznam literatury, ze které čerpala (etnografické i přírodovědecké).